

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto

Lausuntopyyntöne 14.9.2011 OKM/12/500/2011

KOULUTUKSEN JA TUTKIMUKSEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA VUOSILLE 2011 - 2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Suomen Kuntaliiton lausuntoa otsikossa mainitun asiakirjan luonnoksesta. Lausumme asiasta seuraavaa.

Opetuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2011 - 2016 lähtee hallitusohjelman linjauksista ja sen on todettu olevan hallitusohjelman toimeenpanoa koskeva asiakirja. Kehittämissuunnitelman luonnoksessa osa asioista on esitetty selkeinä toimenpiteinä, mutta iso osa asioista on todettu yhtä yleisluonteisesti kuin hallitusohjelmassa. Tästä johtuen kaikista ehdotuksista ei ilmene sen toteuttamistapa, mikä vaikeuttaa lausunnonantajien mahdollisuutta kannanmuodostukseen.

Tiivistelmä Suomen Kuntaliiton lausunnosta

Kuntaliitto toteaa, että koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma on merkittävä asiakirja, jolla linjataan hyvällä tavalla koulutuksen suuntaviivoja tuleville vuosille.

Kehittämissuunnitelmaluonnoksen puutteena on, että siinä ei ole käsitelty ehdotuksista aiheutuvia kustannusvaikutuksia. Kuntaliitto huomauttaa, että hallitusohjelman mukaan uusien ja nykyisten tehtävien ja velvoitteiden lisäämistä ja laajentamista kunnille rajoitetaan ja niille osoitetaan valtion rahoitusosuutena yli puolet todellisista kustannuksista.

1. Koulutuksen rakenteellinen kehittäminen kuntarakenneuudistuksen yhteydessä

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma vuosille 2011 - 2016 pohjautuu pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmaan. Hallitusohjelmasta koulutuksen kannalta nousee keskeisinä asioina osaaminen, luovuus ja koulutuksellinen tasa-arvo. Haasteena on turvata korkea osaamistaso ja työvoiman riittävyys aloittain ja alueittain.

Pääministeri Kataisen hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa koko maanlaajuisen kuntauudistuksen, jonka tavoitteena on vahvoin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakente. Kuntarakenneuudistus on hallitusohjelman mukaan muihin uudistuksiin nähden keskiössä ja muodostaa perustan muille uudistuksille.

Kuntaliitto painottaa, että hallitusohjelmaan kirjattu kuntarakenneuudistus tulee ottaa huomioon myös koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman valmistelussa. Luonnoksesta jää epäselväksi, miksi

tässä vaiheessa, kun kuntarakenneuudistusta valmistellaan, ehdotetaan erillisiä koulutuksen rakenteellisia uudistuksia.

Kuntaliiton kannan mukaan lähtökohtana on kuitenkin elinvoimainen, palveluiltaan entistä parempi ja tehokkaampi kunta. Vahvoilla peruskunnilla on edellytykset pitää huolta hyvinvointipalveluista ja luoda edellytyksiä kunnan elinvoiman vahvistamiselle ja demokratian toteutumiselle. Kuntapalvelujen turvaamiseksi tarvitaan rakenneuudistuksen lisäksi myös palvelutuotantotapojen uudistamista.

On tärkeää, että palvelujen järjestämistä, ohjaamista ja rahoitusta tarkastellaan kuntien toiminnan ja talouden kokonaisuuden kannalta ottaen huomioon kuntarakenneuudistus. *Myös lukiota, nuorten ammatillista peruskoulutusta ja kansalaisopistoja tulee kuntarakenneuudistuksessa pitää osana kuntien palveluja.* Näiden koulutusmuotojen järjestäjäverkoja ei tule eriyttää kuntien palvelurakenteiden ulkopuolelle. Lukiokoulutus ja ammatillinen peruskoulutus ovat jatkumo perusopetukselle. Kunnille turvatusta itsehallinnosta johtuen kuntien tulee itse voida päättää toiminnan järjestämisestä. Kuntarakenneuudistuksen yhteydessä tulee tehdä perusteellinen tarkastelu taikka erillinen arvio siitä, miten harvaan asutuilla alueilla koulutus järjestetään esiopetuksesta toisen asteen koulutuksen loppuun.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että koulutuksen *järjestäjäverkkojen rakenteelliset kehittämiset* tehdään kuntarakenneuudistuksen yhteydessä, eikä käynnistetä luonnoksessa ehdotettuja erillisiä valtakunnallisia toimenpideohjelmia, esimerkiksi *toisen asteen rakenteellinen kehittäminen ja kansalaisopistojen vuorovaikutteinen rakenteellinen kehittäminen.* *Sektorikohtaiset rakenteellisia uudistamisia* koskevat kohdat tulee poistaa kehittämissuunnitelmasta.

2. Hallitusohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta

Kuntaliitto edellyttää, että valtionosuusuudistus toteutettaisiin kokonaisuudistuksena, ja opetus- ja kulttuurisektoria koskevat uudistustarpeet tulisi arvioida ja valmistella osana kokonaisuutta, eikä erillisinä koulutusmuotokohtaisina rahoituslainsäädännön uudistuksilla.

Kehittämissuunnitelman luonnoksessa esitetään useita erillisiä rahoituslainuudistuksia tai yleisesti viitataan rahoituksella ohjaamiseen. Kuntaliitto ei näitä ehdotuksia hyväksy. Yksittäisiä esityksiä käsitellään lausunnossamme jäljempänä.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että rahoituslainsäädännön uudistamiset kytetään tiiviisti valtionosuusjärjestelmän ja kuntarakenteen uudistamiseen, jotta valmistelussa toiminnan järjestäminen ja rahoitus tulee arvioiduksi kokonaisuutena. Erillisiä yksittäisiä muutoksia tässä vaiheessa tehtäessä vaarana on kokonaisuuden kannalta vaikeasti hallittava lainsäädäntö.

Kuntaliitto korostaa, että toimintaa ohjataan toimintalainsäädännöllä ja rahoituslainsäädäntö mahdollistaa toimintalainsäädännön toteuttamisen. Näin pystytään varmistamaan koulutuksen tehokkuus ja vaikuttavuus.

Kuntaliitto painottaa, että erillinen perustamishankerahoitus tulee säilyttää.

Aloituspaikkamäärien vähentämisellä ei tule vaarantaa nuorten opiskelupaikkojen saantia säästöohjelmaa toteutettaessa.

Kuntaliitto katsoo, että hanke- ja erillisrahoituksesta tulee luopua ja suunnata rahoitus toiminnan perusrahoitukseen. Hankerahoitusten ongelmana on se, että sitä myönnetään määrääjäksi, kun taas sen perustana oleva toiminta on yleensä sellaista, jota kunnan tulee järjestää hankerahoituksen päätyttyäkin. Tästä on esimerkkinä perusopetuksen tehostettua ja erityistä tukea koskeva hanke sekä perusopetuksen opetusryhmien kokojen pienentämiseen suunnattu erillisrahoitus.

Kuntaliitto on mukana selvitetessä koulutuksen järjestäjien mahdollisuutta lukukausimaksujen perimiseen EU-maiden ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta.

3. Koulutustakuu osana yhteiskuntatakuuta nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että kaikille perusopetuksen päättävillä nuorille turvataan koulutuspaikka tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Tämä pitäisi olla ensisijaista yhteiskuntatakuuta toteutettaessa. Nivelvaiheen tukitoimet, esimerkiksi lisäopetus ja työpajat, tulee kohdistaa niihin nuoriin, jotka eivät heti perusopetuksen jälkeen ole valmiita toisen asteen koulutukseen. Yhteiskuntatakuun toteuttamiseksi selkeintä olisi, jos kokonaisvastuu nuorten toisen asteen koulutuksesta olisi kunnilla. Kunnat ovat maassamme ainoa taho, jolla on käytettävissään kattava palveluverkosto nuorten tukemiseksi.

Aikuiset ja ammatillisen perustutkinnon suorittaneet tulee ohjata näyttötutkintoperusteiseen ammatilliseen koulutukseen. Ammatillisen peruskoulutuksen paikat tulee varata perusopetuksen päättäneille nuorille ja sellaisille, joilla ammatillista perustutkintoa ei ole.

Kuntarakenteen uudistuessa kokonaisvastuu lasten ja nuorten koulutuksesta olisi selkeintä antaa kuntien tehtäväksi. Vahvalla peruskunnalla on edellytykset huolehtia lasten ja nuorten kouluttamisesta esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen.

Jos kunnilla olisi kokonaisvastuu lasten ja nuorten opetuksesta ja koulutuksesta, koulutus muodostaisi nykyistä tehokkaamman koulutuksen jatkumon siten, että voitaisiin turvata jokaisen nuoren mahdollisuus saada opiskelupaikka tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Ammatillista peruskoulutusta vailla oleva peruskoulun ja lukion päättävä nuori tulee voida priorisoida valinnassa ja niiden osalta tulee poistaa määrällinen paikkamäärä. Näin kunta pystyisi varmistamaan sen, että jokaiselle peruskoulunsa päättävälle nuorelle on koulutuspaikka. Koulutustakuun toteuttaminen edellyttää riittävää koulutuspaikkatarjontaa.

Kuntaliitto kiirehtii ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteiden uudistamista.

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvan koulutustarjonta tulee perustua ennakoititietoon. Kun koulutuksen järjestämisvastuu on kunnilla, niillä tulee olla vaikuttamismahdollisuus myös muiden alueensa koulutuksen järjestäjien tarjontaan ja kunnat voivat huolehtia siitä, että käytettävissä olevat resurssit kohdentuvat vaikuttavasti.

4. Kuntien toiminnan ohjaaminen

Kehittämissuunnitelmaluonnoksessa on ehdotuksia, joista ilmenee tai joista on pääteltävissä valtion kuntiin kohdistaman ohjauksen tiukentaminen. Kuntaliitto huomauttaa, että tällaiset ehdotukset, esimerkiksi valtakunnalliset laatukriteerit ja -strategiat, tulee suunnitelmasta poistaa, sillä kuntia ei tule ohjata lainsäädännön ohi. Tällaisen ohjaamisen suurena puutteena on se, että niissä ei juurikaan arvioida toimenpiteiden toteuttamisen mahdollisuuksia, kustannuksia ja riittävien resurssien turvaamista. Kuntien itsehallintoa ei tule tällaisin menettelyin murentaa.

Kuntaliiton yksityiskohtaiset kannanotot Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman luonnokseen

Väestön koulutustaso ja osaaminen

Koulutuksellisen tasa-arvon toimenpideohjelma

Kehittämissuunnitelmaluonnoksessa esitetään tavoitteita koulutuksen eriarvoisuuden vähentämiseksi tasa-arvon lisäämiseksi. Toimenpiteenä esitetään esimerkiksi, että edellytykset poistaa oppimateriaalimaksut toisen asteen koulutuksessa selvitetään.

Oppimateriaalimaksuista luopumista Kuntaliitto ei ainakaan tässä taloudellisessa tilanteessa voi kannattaa. Jos oppimateriaalin maksullisuudesta luovutaan, se tulee saattaa valtion kokonaan maksettavaksi. Sen sijaan Kuntaliitto kannattaa oppimateriaalikustannusten selvittämistä. Osa materiaaleista tulisi laittaa sähköiseen muotoon valtion kustannuksella ja samalla sopia tekijänoikeuksista.

Kuntaliitto katsoo, että on syytä kiinnittää huomiota ruotsinkielisten palveluiden tasa-arvoiseen saatavuuteen ja laatuun, jotta suomen- ja ruotsinkieliset opetuslaitokset voisivat toimia yhtä laadukkaasti.

Osaavan työvoiman saatavuus turvataan

Kehittämissuunnitelmaluonnoksessa kiinnitetään huomiota osaavan työvoiman saatavuuteen tulevina vuosina. Koulutuspolitiikan osalta se tarkoittaa nykyistä nopeampaa valmistumista, nivelvaiheiden lyhentämistä, tarpeetonta päällekkäiskoulutusta vähentämällä ja aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisen tehostamista, koulutuksen läpäisyn parantamista, koulutustarjonnan ja työvoiman kysynnän kohtaannon parantamista.

Kuntaliitto pitää hyvänä, että koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa on korostettu sitä, että kaikki nuoret osallistuvat perusasteen jälkeiseen koulutukseen ja mahdollisimman moni heistä aloittaisi tutkintoon johtavassa koulutuksessa heti perusopetuksen päättyessä. Tätä on Kuntaliitto tuonut esille eri yhteyksissä.

Yhteiskuntatakuu -ajattelussa ensisijaisena toimenä pitäisikin olla *koulutustakuun* toteuttaminen. Tällä nopeutettaisiin työelämään siirtymistä, tuettaisiin kehittämissuunnitelman luonnoksen tavoitetta lyhentää nivelvaiheita ja vähennettäisiin tarvetta koulutuspaikkaansa odottavien nuorten erilaisten toimintojen ylläpitämiseen. Myös ylioppilaiden pääsy opintojaan jatkamaan tulee turvata. Nämä edellyttävät sitä, että *koulutuspaikkoja on riittävästi ja alueellisesti kattavasti*. Ylioppilaiden pääsiällinen jatkoväylä on luonnoksen mukaan korkeakouluissa. Tulee kuitenkin ottaa huomioon, että se voi olla myös ammatillisessa peruskoulutuksessa ja yhtenä vaihtoehtona on myös työelämä ja opiskelu tar-

peen mukaan myöhemmässä vaiheessa elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan selkeintä olisi, jos *kokonaisvastuu nuorten toisen asteen koulutuksesta, lukiosta tai ammatillisesta peruskoulutuksesta, annettaisiin kuntien tehtäväksi*. Kunnat on maassamme ainoa taho, jolla on käytössään kattavat sosiaali- ja terveys-, nuoriso-, liikunta- ym. palvelut opiskelijoiden tukemiseksi. Kaikki opiskelijoita koskevat ongelmat eivät ole pelkästään pedagogisin keinoin ratkaistavissa.

Läpäisyn tehostaminen on keskeinen ammatillisen koulutuksen tehokkuutta ja taloudellisuutta lisäävä toimenpide. Tämän vuoksi tulisi luoda selkeä järjestelmä aikaisemmin suoritettujen osaamisen tunnustamiseksi ja hyväksi lukemiseksi. Tämä lisäisi koulutuksen järjestämisen kustannustehokkuutta. Lukion suorittaneet tullessaan ammatillista perustutkintoa suorittamaan suorittaisivat sen aikuiskoulutuksessa.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että laadukkaan lukiokoulutuksen saatavuuden turvaamiseksi tulee huolehtia siitä, että myös harvaan asutuilla alueilla on edelleen tosiasialliset edellytykset lukionsa ja ammatillisen koulutuksen toimipisteidensä säilyttämiseen.

Koulutustarjonta suunnataan työelämän tarpeiden mukaisesti

Koulutustarjontaa koskevissa suunnitelmissa on otettava huomioon alueellinen kattavuus ja alueiden elinvoimaisuuden turvaaminen.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että ennakoitutyössä otetaan huomioon kuntien ja alueiden tarpeet. Maakuntien liitoilla tulee olla vastuu ennakoitutyössä, jota aluekehittämisstrategiat osaltaan ohjaavat.

Kulttuurialalla koulutuksen määrällisen ennakkoinnin lisäksi tulee ottaa huomioon sisällöllinen ennakointi ja arvioida kulttuurialan koulutus myös uusien professioiden näkökulmasta. Tulevaisuudessa kulttuurialan osaajia tullaan yhä enenevässä määrin tarvitsemaan soveltavan taiteen tehtävissä kuten sosiaali- ja terveydenhuollon ennaltaehkäisevissä ja tukevissa palveluissa. Suurten määrällisten leikkausten sijaan tulisi kehittää koulutuksen sisältöä vastaamaan paremmin tulevaisuuden osaamistarpeita.

Maakuntien liittojen tekemä mittava alueellinen, laadullinen ja määrällinen koulutustarpeiden ennakoitutyö on otettava lähtökohdaksi ja vakavasti huomioon valtakunnallisessa ennakkoinnissa. Maakunnat tunnistavat alueelliset elinkeinoelämän tarpeet ja alueiden kehittämistavoitteet, jotka ne sisällyttävät koulutustarvelaskelmiinsa.

Maahanmuuttajien koulutukseen osallistumista edistetään

Maahanmuuttajien koulutuksen edistämisen toimenpiteiksi ehdotetaan maahanmuuttajien lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen sisällyttämistä lainsäädäntöön.

Kehittämissuunnitelman luonnoksessa todetaan, että maahanmuuttajanuoret eivät juuri osallistu ammatilliseen koulutukseen valmistavaan koulutukseen. Koulutus kohdentuu pääasiassa aikuisille. Luonnoksessa ehdotetaan, että maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen kielikoulutuksen tasoa parannetaan ja laajuutta lisätään niin, että koulutus antaa todelliset valmiudet osallistua mm. maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmistavaan koulutukseen. Maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmistavassa koulutuksessa painotetaan ammatillisen koulutuksen

edellyttämiä kielellisiä valmiuksia. Valmistavaa koulutusta ehdotetaan kohdennettavan myös nuorille.

Maahanmuuttajien kielikoulutusta ehdotetaan kehitettävän ja tehostettavan vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Kansanopistojen ja kansalaisopistojen järjestämää omaehtoista kotoutumiskoulutusta kehitetään ja lisätään.

Kuntaliitto kannattaa ehdotusta lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen kirjaamista lainsäädäntöön, jos se toteutetaan siten, että valtio rahoittaa sen samalla tavalla kuin perusopetuksessa.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupien opiskelijamääriin sisältyvä maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmistava koulutus tulee suunnata nuorille maahanmuuttajille. Aikuisten maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmistava koulutus tulee siirtää ammatillisen lisä- ja täydennyskoulutuksen piiriin.

Aikuisten maahanmuuttajien työvoimapolitiittista kotoutumiskoulutusta tulee järjestää siinä määrin kuin tarve vaatii. Kotoutumiskoulutuksen riittävällä resursoinnilla turvataan maahanmuuttajien mahdollisuudet osallistua tarpeitaan vastaavaan koulutukseen.

Kunnat rahoittavat ammatillisesta peruskoulutuksesta 58,11 prosenttia. Omaehtoisen opiskelun myötä kotoutumiskoulutuksen rahoitusvastuuta on siirtynyt kunnille, mikä on kunnalta pois muusta koulutuksen järjestämisestä. Kuntaliitto painottaa, että omaehtoisen opiskelun tulee olla kokonaan valtion rahoittamaa ja järjestämislupien ulkopuolella olevaa koulutusta.

Kuntaliitto toteaa, että ehdotus vapaan sivistystyön järjestämisen omaehtoisen koulutuksen kehittämiseksi ja lisäämiseksi on muuten hyvä, mutta se ei voi olla esim. tuloksellisuusmittari. Edelleenkin yhtä tärkeitä ovat myös muut paikallisten sivistystarpeiden mukaiset tehtävät, vaikkapa erilaiset ikääntyneille tarkoitettut toimintamuodot.

Koulutuksen ja työelämän yhteyksiä vahvistetaan

Kehittämissuunnitelmaluonnoksessa ehdotetaan opetuksen ja koulutuksen sisältöjä koskevia uudistuksia, joilla vahvistettaisiin mm. työelämää koskevia sisältöjä opetuksessa.

Luonnoksessa todetaan, että työpaikkaohjaajien riittävä koulutus ja sen saatavuus on tärkeää. Suunnitelmaluonnoksessa ehdotetaan selvitetäväksi mahdollisuudet luoda työpaikkaohjaajien koulutukseen pysyvä rahoitusmalli.

Opetuksen ja koulutuksen sisältöjä koskevat uudistukset toteutetaan osana opetussuunnitelman perusteiden ja tutkintojen perusteiden uudistamista. Sinänsä ehdotettujen sisältöjen vahvistaminen opetuksen ja koulutuksen sisältöihin on kannatettavaa, mutta opetuksen ja koulutuksen sisältöjä tulee tarkastella myös kokonaisuutena ja ottaa huomioon se, että vähimmäistuntimäärät eivät tule lisääntymään.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan työpaikkaohjaajien koulutus on luonteva toteuttaa sijoittamalla sitä koskevia opintoja valinnaisena osana ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin. Rahoitus järjestyy tällöin lisäkoulutuksen rahoituksesta.

Tavoitteena aktiivinen kansalaisuus

Luonnoksessa esitetään lasten ja nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseksi opetuksen sisältöön ja toimintatapoihin liittyviä toimenpiteitä.

Opetuksen sisältöjä koskevat asiat tulevat ratkaistaviksi tuntijakoa ja opetussuunnitelman perusteita valmisteltaessa. Kuntaliiton näkemyksen mukaan opetussisältöjen muuttaminen ei tule johtaa vähimmäistuntimäärän nostamiseen.

Oppilaskunnan vakiinnuttamista valmisteltaessa on selvitettävä toteutustavat ja niistä aiheutuvat resurssitarpeet sekä mahdolliset virkaehtosopimuksen muutostarpeet. Kun toteuttamisvaihtoehdot ovat selvillä, Kuntaliitto varaa mahdollisuuden ottaa asiaan kantaa tarkemmin.

Kansallinen kielistrategia kielivaroannon laajentamiseksi

Kehittämissuunnitelman kielistrategiaa koskevassa kohdassa käsitellään asiaa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kannalta.

Kuntaliiton mielestä kansallisessa kielistrategiassa on otettava huomioon myös ammatillinen koulutus.

Varhaiskasvatus

Luonnoksen mukaan varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirretään sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön vuoden 2013 alusta lukien.

Siirto vahvistaa yhtenäistä kasvatus- ja koulutusjärjestelmää. Kuntaliiton näkemyksen mukaan samassa yhteydessä tulisi myös lasten kotihoidon tuki ja yksityisen hoidon tuki siirtää opetus- ja kulttuuriministeriöön. Varhaiskasvatus ja pienten lasten tuet ovat kokonaisuus ja ne tulisi sellaisena säilyttää. Hallitusohjelmassa todetaan: "Edistetään kotihoidontukea saavien henkilöiden asteittaista siirtymistä työelämään yhdistämällä varhaiskasvatuspalvelut ja taloudellinen tuki, joiden saantiedellytykset ja muut ehdot selvitetään ja ratkaistaan vuoden 2012 loppuun mennessä."

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että kunnat voivat itse päättää omasta hallinnostaan.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan valmistellaan laki varhaiskasvatuksesta.

Kehittämissuunnitelman luonnoksen mukaan päivähoito säilyy subjektiivisena oikeutena. Päivähoito ehdotetaan säilyvän maksuttomana pienituloisille ja oikeus päivähoitopaikkaan säilyvän, vaikka lapsi olisi välillä kotihoidossa.

Lain uudistamisesta saattaa aiheutua kunnille lisäkustannuksia, joten lain uudistamisen kustannusvaikutukset tulee arvioida ja ottaa huomioon valtionosuusjärjestelmässä. Lakiuudistuksesta aiheutuvat kustannukset tulee korvata kunnille.

Luonnoksessa esitettyjen ehdotusten toteutustavat tulevat käsiteltäväksi varhaiskasvatustalainsäädännön uudistamisesta koskevassa työryhmässä. Kuntaliiton näkemyksen mukaan varhaiskasvatustalainsäädäntöä valmisteltaessa varhaiskasvatuksen subjektiivinen oikeus tulee määrittää lap-

sen edun mukaisesti. Päivähoitopalveluja tulee kehittää perheiden tarpeiden mukaan monipuolisiksi ja joustaviksi.

Kehittämissuunnitelmassa esitetään varhaiskasvatukseen uudistuksia, joilla on vaikutuksia opettajatarpeeseen. Uudistuksia valmisteltaessa tulee varmistaa kelpoisuusehdot täyttävän henkilöstön saatavuus varamalla koulutuspaikkoja riittävästi.

Tulee turvata pätevien esiopettajien saanti esim. niin, että sosionomeille luodaan täydennyskoulutuksen kautta pedagogiset taidot toimia esiopetuksen opettajana.

Esiopetus

Jokaisella lapsella on oikeus osallistua esiopetukseen, mikäli lapsen huoltaja tätä haluaa. Esiopetus toimii osana varhaiskasvatusta ja opetustoimea. Esiopetus ja perusopetus muodostavat johdonmukaisen ja saumattoman kokonaisuuden.

Kehittämissuunnitelman luonnoksen mukaan esiopetusta kehitetään koko ikäluokalle yhteisenä, tasavertaiset edellytykset turvaavana opetuksena. Selvitetään mahdollisuudet esiopetuksen muuttamisesta velvoittavaksi tavoitteena varmistaa koko ikäluokan osallistuminen varhaiskasvatukseen.

Kuntaliitto ei näe tarvetta esiopetuksen säätämistä lapselle pakolliseksi. Tällä hetkellä kunnan tulee järjestää esiopetusta, ja suurin osa perheitä sen lapselleen valitsee. Jos ongelmana on nimenomaan maahanmuuttajalasten osallistumattomuus, tulee selvityksessä selvittää nämä syyt ja miettiä toimenpidevaihtoehtoja selvityksen jälkeen. Ratkaisu ei välttämättä vaadi lainsäädännön muuttamista siten, että esiopetus olisi kaikille pakollinen. Esimerkiksi neuvonnan lisääminen kohderyhmälle voisi olla riittävä keino.

Perusopetus

Luonnoksessa esitetään, että taataan lapsen oikeus turvalliseen ja laadukkaaseen opetukseen lähikoulussa.

Ehdotuksen sisältö ja toimenpide-ehdotukset eivät selviä luonnoksesta, joten Kuntaliitto varaa mahdollisuuden lausua asiasta siinä vaiheessa, kun asiaa aletaan valmistella. Jos ehdotus tarkoittaa lainsäädännön muuttamista, Kuntaliitto pitää tärkeänä, että se voi olla valmistelussa mukana.

Kuntaliiton keskeisenä tavoitteena on, että julkinen rahoitus kohdennetaan yhden laadukkaan, kuntaperusteisen koulutusjärjestelmän ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Tätä kautta varmistetaan se, että erot koulujen välillä pysyvät pieninä eikä koulujen eriarvoistuminen lisäänty.

Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen

Perusopetusta käsittelevässä kohdassa luonnokseen on kirjattu perusopetuksen valtionosuuden perusteiden tavoitteita siten, että rahoitus jatkossa perustuu nykyistä enemmän perusopetuksen toimintaympäristöä kuvaaviin indikaattoreihin, esimerkiksi kunnan maahanmuuttajien väestöosuuteen, aikuisväestön koulutustasoon sekä työttömyysasteeseen.

Kuntaliitto korostaa, että esi- ja perusopetuksen valtionosuusjärjestelmä tulee uusia osana valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistusta. Hal-

litusohjelman mukaan valtiosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakennemuutosta yksinkertaisemmaksi ja selkeämmäksi.

Tuntuu oudolta, että hallitusohjelmassa ja koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa jo tässä vaiheessa tuodaan esille yksittäisiä indikaattoreita, kun valtiosuusjärjestelmän uudistaminen ei ole käynnistynyt ja vaikka laajaa selvitys- ja tutkimustyö vielä puuttuu. Kuntaliiton näkemyksen mukaan valmistelutyöhön tulee varata riittävä valmistelu-aika.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan esi- ja perusopetuksen valtiosuusperusteiden uudistaminen tulee tehdä osana kunnan peruspalvelujen valtiosuuden uudistamista.

Valtiosuusmuutoksen yhteydessä tulee korjata olemassa olevat epäkohdat. Kiinnitetään huomiota yksityisten koulujen saamiin kotikuntakorvauksiin ja niiden määräytymiseen.

Tavoitteet, tuntijako ja opetussuunnitelmat uudistetaan

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaluonnoksen mukaan valtioneuvosto päättää perusopetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja opetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen ja oppilaanohjaukseen (tuntijako) keväällä 2012. Uudistuksessa vahvistetaan taito- ja taideaineiden opetusta, liikuntaa, yhteiskunnallista kasvatusta, ympäristökasvatuksen asemaa ja oppiaineiden välistä yhteistyötä sekä monipuolistetaan kieliohjelmia.

Kuntaliiton hallituksen näkemyksen mukaan vähimmäistuntimäärän nostamiselle ei ole perusteita. Vaikka tuntimäärät kouluissa jonkin verran vaihtelevat, Suomessa koulujen väliset erot oppimistuloksissa ovat OECD-maiden pienimpiä. Osaamisen erot myös eri alueiden välillä ovat pieniä, eivätkä ole merkitseviä. Tutkimustulosten valossa koulutuksellinen tasa-arvo ja valtakunnallinen yhdenvertaisuus toteutuvat suomalaisissa kouluissa jo nyt hyvin.

Perusopetuksen kieliohjelman tulee olla sellainen, että kaikki kunnat pystyvät sen kohtuudella toteuttamaan. Valinnaisuuden lisäämistä Kuntaliitto kannattaa tietyin varauksin.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että tuntijakoa valmisteltaessa otetaan huomioon Kuntaliiton hallituksen opetuksen tavoitteita ja tuntijakoa koskevassa lausunnossaan (1942/90/2010) esille tuomat näkemykset.

Kuntaliitto pitää erittäin tärkeänä, että lasten ja nuorten oppimäärää ja oppisisältöjä tarkastellaan myös lasten ja nuorten jaksamisen näkökulmasta. Opetuksen tavoitteita ja sisältöä koskevia ratkaisuja tehtäessä tulee varmistaa, että oppimäärä on lasten kehitystason kannalta oikea, eikä liian kuormittava.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman luonnoksen mukaan opetussuunnitelman perusteet uudistetaan 31.12.2014 mennessä siten, että opetussuunnitelmat voidaan ottaa käyttöön kaikkien perusopetuksen vuosiluokkien osalta 1.8.2016 lukien.

Opetussuunnitelman perusteita uudistettaessa tulee ottaa huomioon niiden sisältöä koskevat valtuutussäännökset. Opetushallituksen toimivalta opetussuunnitelman perusteiden uusimisessa käsittää oikeuden määrätä tavoitteista, periaatteista ja keskeisestä sisällöstä asiasisällöstä

riippuen, kuitenkin keskusvirasto ei voi antaa kuntia velvoittavia yksityiskohtaisia määräyksiä, jotka eivät perustu lainsäädäntöön.

Nykyiset opetussuunnitelman perusteet ovat hyvin yksityiskohtaiset ja asettavat opetuksen järjestäjälle velvollisuuksia, joita ei lainsäädännön valmistelun tavoin ole arvioitu esimerkiksi toimivallan ja kustannusvaihtelun näkökulmasta. Valtakunnallinen yhdenmukaisuus tavoitetasolla on tärkeää, mutta kunnalla pitää itsehallintonsa nojalla olla mahdollisuus päättää, miten se asetettuihin tavoitteisiin pääsee.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että opetussuunnitelman perusteita koskeva valmisteluprosessi vastaisi lainsäädännön valmistelua siten, että sen vaikutukset tulisivat arvioitua ja siitä opetuksen järjestäjille aiheutuvat kustannukset tulisivat arvioiduiksi ja korvattaviksi.

Kuntaliitto esittää, että lainsäädännölliset esteet etäopetuksen hyödyntämisessä ajasta ja paikasta riippumatta tulee poistaa. Tämä edesauttaisi paitsi opetuksen monipuolista järjestämistä myös sitä, että lapset ja nuoret oppisivat toimimaan verkkoyhteyksien avulla. Tätä taitoa tarvitaan myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä.

Ryhmäkokoja pienennetään

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen ohjataan resursseja. Selvitetään tarve määrittellä perusopetuksen ryhmäkoko lainsäädännöllä, esimerkiksi tekemällä ryhmäkokoja koskevat suositukset velvoittaviksi.

Kuntaliitto painottaa että opetuksen laadun kehittämisen kannalta olisi järkevämpää suunnata rahoitus perusrahoitukseen, jolloin opetuksen järjestäjä voi suunnata resursseja kulloistenkin tarpeiden mukaisesti oikeisiin kohteisiin. Esimerkiksi opetusryhmien koot eivät ole olleet huolestuttavan suuria. Myöskään hyvät oppimistulokset eivät osoita, että opetusryhmät olisivat oppimisen kannalta olleet suuria tai muutoin epä-tarkoituksenmukaisia.

Vuonna 2010 luokkien 1-6 keskimääräinen opetusryhmäkoko oli 19,21. Vuoteen 2008 verrattuna ryhmäkoko oli laskenut kaikilla luokkasteilla. Vuosiluokilla 7-9 keskimääräinen opetusryhmäkoko oli viime vuonna 17,14 oppilasta.

Yli 30 oppilaan ryhmien määrä oli vuonna 2008 vielä 2,4 prosenttia, mutta viime vuonna enää 1,7 prosenttia.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan ryhmäkoosta ei ole tarpeen säätää lainsäädännössä. Tämä jäykistäisi opetuksen järjestämistä ja asettaisi liian helposti käytännössä lähtökohdaksi maksimiryhmäkoon. Nyt ryhmäkoko voi vaihdella opetettavan aineen ja oppilasjoukon tarpeiden mukaan. Myös luokassa toimivien opettajien ja avustajien määrä voi vaihdella oppilaiden tarpeiden mukaisesti.

Selvityksessä tulee ottaa huomioon ryhmäkoajattelun sijasta pedagogisia ja menetelmällisiä seikkoja ja niiden vaikutus oppimiseen. On olennaisempaa selvittää, mikä on ryhmäkoon merkitys koulun arjessa, oppimistuloksissa ja ryhmädynamiikassa. Opetustapojen muutos on olennaisempaa kuin ryhmäkoko.

Laatukriteerit

Laatukriteerijajottelu yksipuolistaa koulutukselle asetettuja tavoitteita, joilla ohjataan toimintaa pelkästään indikaattoreiden kautta. Kuntaliitto ehdottaa, että kehittämissuunnitelman otsikosta poistetaan *"tukemaan koulujen toimintaa"*. Otsikoksi jää pelkästään Laatukriteerit.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan edistetään perusopetuksen laatukriteerien käyttöönottoa valtionavustuksin sekä järjestämällä koulutusta alueellisen yhteistyön edistämiseksi perusopetuksen laatutyössä. Perusopetuksen laatukriteerit päivitetään ja niihin sisällytetään mm. aamu- ja iltapäivätoiminnan ja kerhotoiminnan laatukriteerit.

Opetuksen laadunhallinnan tulee perustua kunnan omaan laatustrategiaan. Tässä on otettava huomioon myös se, että jo lainsäädäntö arviointivoitteineen ja opetussuunnitelman perusteet asettavat valtakunnalliset tavoitteet ja reunaehdot opetuksen järjestämiseksi.

Kuntaliitto ei pidä tärkeänä laatukriteereiden päivittämistä. Lisäksi Kuntaliitto pitää keskeisenä periaatteena sitä, että laatukriteereiden käyttö tulee perustua vapaaehtoisuuteen. Opetuksen järjestäjä ja koulut päättävät missä määrin ja miten ne käyttävät perusopetuksen laatukriteereitä oman toimintansa laadun arvioinnissa ja kehittämisessä.

Kuntaliitto pitää tärkeänä laatutyön toteuttamista kunnissa ja opetus-toimessa. Organisaatioiden omat laatujärjestelmät ja itsearviointi ovat organisaation johtamisen välineitä johon kansallisen tason ohjein ja suosituksin ei tule puuttua. Kuntien toimintaa ohjataan lainsäädännöllä, laatukriteerit eivät ole ohjauksen väline.

Kehittämissuunnitelmaluonnoksen mukaan opetuksen laatukriteereihin sisällytettiin muun muassa aamu- ja iltapäivätoiminnan ja kerhotoiminnan laatukriteerit.

Kuntaliitto ei näe tarpeellisena opetuksen laatukriteereiden laajentamista. Vaikka aamu- ja iltapäivätoiminta ovat perusopetuslain mukaista toimintaa, ne tulee pitää erillään oppivelvollisuuden kuuluvan opetuksen järjestämisestä. Aamu- ja iltapäivätoiminnan valtakunnallisesta yhdenmukaisuudesta ja toiminnan sisällöstä säädetään perusopetuslaissa ja määrätään aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteissa. Kuntaliitto katsoo, että nämä ovat riittävät normit laadun turvaamiseksi.

Turvallinen koulupäivä

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan lisätään aamu- ja iltapäivätoiminnan tarjontaa perusopetuksen 1–2 luokan oppilaille sekä erityistä tukea tarvitseville, jotta kaikki mukaan haluavat saavat toimintapaikan.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa on laajennettu hallitusohjelmassa olevaa kirjausta lauseella "jotta kaikki mukaan haluavat saavat toimintapaikan". Kuntaliiton näkemyksen mukaan kyseinen lause tulee poistaa, koska se voidaan ymmärtää siten, että aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuminen olisi subjektiivinen oikeus.

Koska aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen on perusopetuslain mukaan kunnille vapaaehtoista, niin Kuntaliitto korostaa, että aamu- ja iltapäivätoiminnan laajuus tulee jatkossakin olla kuntien päätettävissä oleva asia.

Kuntaliitto pitää tärkeänä että valtio myös vastaa niistä kustannuksista, mitä kunnille aiheutuu mahdollisesta aamu- ja iltapäivätoiminnan tarjonnan laajentamisesta.

On tärkeää monipuolisesti kehittää lasten mahdollisuuksia koulupäivän päätyttyä osallistua taidekasvatustoimintaan omassa tai lähiympäristön koulussa. Toiminta mahdollistetaan laajan, kuntarajoja ylittävälläkin yhteistyöllä hyödyntäen alueen ammattilaisten osaamista. Kullakin seudulla voidaan näin valita toimivin vaihtoehto. Koulun kerhotoiminnan ja aamu- ja iltapäivätoiminnan kehittäminen esim. kannustamalla yhteistyöhön taiteen perusopetusta järjestävien tahojen kanssa monipuolistaa toiminnan sisältöä ja tuo toimintaan jatkuvuutta. Eri toimijoiden välisellä yhteistyöllä pystytään takaamaan laadukkaiden taidekasvatuspalvelujen saatavuus koko maassa.

Perusopetuksen tehostetun ja erityisen tuen toimeenpanoa tuetaan

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan perusopetuslain yleistä, tehostettua ja erityistä tukea koskevien säännösten toimeenpanoa tuetaan valtionavustuksin.

Kuntaliitto pitää ensisijaisena sitä, että tehostettua ja erityistä tukea tuettaisiin kuntien perusrahoituksen turvin. Kyse on jatkuvasta toiminnasta, joka ei pääty silloin kun määrääjäksi myönnetty rahoitus päättyy.

Kuntaliitto huomauttaa, että valtion talousarvioehdotuksessa ei ole varattu rahaa toimeenpanon tukemiseen; on tehty lakimuutos ilman, että on resursoitu.

Sairaalaopetusta ja huostaan otettujen lasten opetusta parannetaan

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan parannetaan avohoidossa olevien oppivelvollisten oikeutta osallistua perusopetukseen ja tarvittaessa sairaalaopetukseen sekä turvataan huostaan otettujen ja sijoitettujen lasten oikeus perusopetukseen. Tarvittavat lainsäädännön muutokset tehdään vuonna 2012.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että yksikään lapsi ei jää opetuksen ulkopuolelle sairautensa vuoksi, vaan opetus tulee järjestetyksi lapsen edun mukaisesti. Tätä koskevassa päätöksenteossa hyödynnetään lääketieteellistä asiantuntemusta.

Taiteen perusopetuksen saatavuutta lisätään

Kehittämissuunnitelman luonnoksessa ehdotetaan edistettävän taiteen perusopetuksen saatavuutta ja monipuolisuutta lisäämällä opetustuntikohtaista valtionosuutta eri taiteenaloilla. Selvitetään taiteen perusopetuksen alueellista saatavuutta ja oppilaitosverkon kehitystä.

Suomen Kuntaliitto pitää tärkeänä parantaa taiteen perusopetuksen alueellista saatavuutta eri keinoin. Opetustuntikohtaisen valtionosuuden merkitys on suuri ja sen lisääminen on kannatettavaa. Taiteen perusopetuksen saatavuutta voitaisiin edistää varsinkin myöntämällä opetustuntikohtaista valtionosuutta laajan oppimäärän opetuksen rinnalla suuremmissa määrin myös taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetukseen.

Toisen asteen koulutus

Koulutustakuu osana yhteiskuntatakuuta

Kehittämissuunnitelmaluonnoksessa todetaan, että osana yhteiskuntatakuuta toteutetaan koulutustakuu. Jokaiselle peruskoulun päättäneelle taataan jatkumahdollisuus lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa, oppisopimuskoulutuksessa työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin. Hallituksen tavoitteena on, että kuluvan vuosikymmenen loppuun mennessä 20 - 24-vuotiasita yli 90 prosentilla on perusasteen jälkeinen tutkinto.

Kehittämissuunnitelman luonnoksessa ehdotetaan, että koulutuspaikkojen määrän ja alueellisen suuntautumisen yhtenä keskeisenä kriteerinä on koulutustakuun toteutuminen osana yhteiskuntatakuuta.

Jokaisella perusopetuksensa päättäneellä nuorella tulee olla mahdollisuus saada tutkintotavoitteinen koulutuspaikka joko lukiosta tai ammatillisesta peruskoulutuksesta. Ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupamenettelyä tulee uudistaa siten, että ammatillinen peruskoulutus suunnataan ensisijaisesti ilman toisen asteen tutkintoa vailla oleville nuorille.

Aikuisten ammatillisen perustutkinnon näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen määrällinen mitoitus tulee perustua alueen työvoimatarpeen lisäksi niiden alueen aikuisten määrään, joilla ei ole ammatillista peruskoulutusta.

Luonnoksessa ehdotetaan, että ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteita uudistetaan siten, uudistetut perusteet otetaan käyttöön vuonna 2013 yhdessä uudistetun sähköisen hakujärjestelmän kanssa. Oppilaitosta vaihtaville opiskelijoille vahvistetaan erillisvalintoja ja tutkinnon aiemmin suorittaneet ohjataan pääsääntöisesti aikuisille soveltuviin koulutusmuotoihin kuten näyttötutkintokoulutukseen.

Kuntaliitto kiirehtii ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteiden uudistamista siten, että ilman ammatillista perustutkintoa olevat nuoret valitaan ensin. Aikuiset ja ammatillisen perustutkinnon jo suorittaneet tulee ohjata näyttötutkintoperusteiseen ammatilliseen koulutukseen. Näillä toimenpiteillä varmistetaan nuorten koulutustakuun toteutumista.

Luonnoksessa ehdotetaan, että kunnat seuraavat nuorten sijoittumista ja huolehtivat siitä, että sijoittumattomat nuoret saavat tarvitsemansa tiedon, neuvontaa ja ohjautusta.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että kunnilla on tosiasiallinen mahdollisuus ohjata nuoria toisen asteen koulutukseen. Alueella tulee olla riittävästi koulutuspaikkoja. Lisäksi koulutuksen järjestäjillä tulee olla mahdollisuus suunnata koulutuspaikat ensisijaisesti vailla toisen asteen tutkintoa oleville nuorille. Peruskuntien lukiokoulutuksen järjestämislupamenettelystä tulisi luopua. Perusopetuksen päättävien nuorten osalta tulisi poistaa määrällinen säätely kuntien järjestämässä ammatillisessa peruskoulutuksessa, jotta kunnilla olisi välineet ohjata peruskoulusta lähtevät koulutukseen. Erityisen tärkeää on varata ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvan mukaiset paikat ilman toisen asteen koulutusta oleville nuorille ja toteuttaa yhteiskunta- ja koulutustakuuta.

Toimenpide-ehdotus vaatii vielä selvittämistä. Epäselväksi jää, mikä taho kunnassa seurantaa tekisi silloin, kun kyse on nuorista, jotka eivät

opiskele oppilaitoksessa. Koulutuksessa olevan nuoren ohjaaminen kuuluu luontevasti koulutuksen järjestäjälle. Koulutusjärjestelmän ulkopuolella olevan nuoren palvelut on puolestaan työvoimahallinnon ammatinvalinnan ohjauspalveluihin kuuluvaa. Työvoimahallinnon ammatinvalinnan ohjauspalveluja tulee voimakkaasti kehittää, jotta koulutusjärjestelmän ulkopuolelle jääneet tai opintonsa keskeyttäneet olisi mahdollista saada henkilökohtaista ohjausta. Tärkeää on myös oppilaitosten ja työvoimahallinnon ammatinvalinnan ohjauksen toimiva yhteistyö.

Kyse on ammatinvalintaa koskevista asioista, joten on selvitettävä myös työvoimahallinnon rooli.

Esityksessä pitää selvittää myös muun muassa sitä, mikä taho huolehtii muun kuin kunnan ylläpitämässä oppilaitoksessa opiskelevien nuorten seuraamisesta ja ohjaamisesta. Kuntaliiton näkemyksen mukaan yksityisten opetuksen ja koulutuksen järjestäjien sekä valtion koulujen ja oppilaitosten tulee kantaa oppilaistaan ja opiskelijoistaan sama vastuu kuin kuntien.

Luonnoksen mukaan lukioihin ja ammatilliseen koulutukseen laaditaan hyvän opinto-ohjauksen kriteerit, siten että ne voidaan ottaa käyttöön syyslukukaudella 2014. Ammatillisen koulutuksen osalta kriteerit otetaan käyttöön osana laatustrategian toimeenpanoa.

Kuntaliitto pitää ehdotuksia laatia valtakunnallisia kriteereitä ja toimeenpanna ammatillisen koulutuksen laatustrategian erittäin huonoina. Koulutusta koskeva lainsäädäntö ja sen nojalla annetut määräykset antavat koulutuksen järjestäjälle riittävät rajat koulutuksen järjestämiseen.

Kuntaliitto ei hyväksy laatustrategian toimeenpanoa. Sen toteuttamista ei ole mainittu hallitusohjelmassa; Kuntaliitto esittää tämän kohdan poistamista kehittämissuunnitelmasta. Koulutuksen arviointia koskeva lainsäädäntö varmistaa koulutuksen laadun. Kuntien ohjaus perustuu lainsäädäntöön. Laatukriteereillä ja -strategioilla ei saa ohjata koulutuksen järjestäjää lainsäädännön ohi.

Opiskeluhoitoa laajennetaan

Luonnoksen mukaan opiskeluhoitoa kehitetään yhdessä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa. Lisätään palvelujen suunnitelmallisuutta ja kehittämistä nykyistä enemmän ennaltaehkäisevään työhön ja opiskelijoiden kokonaisvaltaista hyvinvointia edistäväksi. Tavoitteena on säätää laki opiskeluhollosta.

Opiskelijoiden hyvinvoinnin turvaaminen on tärkeää. Tätä toimintaa tukemaan säädettiin valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta, joka tuli voimaan 1.7.2009 ja siirtymäsäännöksen nojalla asetuksen mukaiset määräaikaisia terveystarkastuksia tuli alkaa tehdä 1.1.2011. Ennen uusien opiskeluhoitoa koskevien säädösten valmistelua on selvitettävä muualla lainsäädännössä jo olevien säännösten tarkoitus ja vaikutukset ja sen pohjalta lain säätämisen tarpeellisuus. Ilman riittävää valtion rahoitusta uusia velvollisuuksia opiskeluhoitoon ei tule säätää.

Rakenteita kehitetään

Kehittämissuunnitelman luonnoksessa todetaan, että kuntauudistus, jossa tavoitteena on vahvoin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakente, tukee toisen

asteen oppilaitosverkon hallittua sopeuttamista ikäluokan pienenemiseen. Luonnoksessa todetaan, että ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkkoa on koottu, mutta se on vielä osin hajanainen eikä koulutuksen järjestäjien palvelukyky kaikilta osin vastaa yksilöiden ja työelämän osaamistarpeita. Ammatillisen koulutuksen rakenteellista kehittämistä on siksi jatkettava.

Hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa koko maan laajuisen kuntauudistuksen. Kuntarakenteiden eheytyessä ja vahvistuessa tarve kuntien välisille yhteistyörakenteille vähenee, mikä selkeyttää ja yksinkertaistaa hallintoa ja vahvistaa paikallista demokratiaa. Kuntauudistuksella luodaan palvelurakenne, jossa valta ja vastuu palveluiden järjestämisestä ja rahoituksesta on yhdellä riittävän laajan asukas- ja osaamis pohjaan perustuvalla taholla.

Kehittämissuunnitelmaluonnoksessa ehdotetaan, että käynnistetään toisen asteen koulutuksen palvelukyvyn vahvistamisen ja rakenteellisen kehittämisen toimenpideohjelma. Ohjelmalla tuetaan elinvoimaisten, toimintakykyisten ja eheän toimipisteverkon ja järjestäjä rakenteen muodostumista. Osana toimenpideohjelmaa ammatillista koulutusta kohdennetaan uudelleen työelämän alakohtaisten ja alueellisten tarpeiden sekä väestönkehityksen mukaisesti. Samalla huolehditaan siitä, että ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat työelämän ja yksilöiden osaamistarpeisiin vastaamisen kannalta riittävän vahvoja toimijoita.

Kuntaliitto painottaa, että tarvittava toisen asteen koulutuksen rakenteellinen kehittäminen tehdään kuntarakenneuudistuksen yhteydessä.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että koulutuksen palvelurakenteita ja kuntia ohjaavista sektorikohtaisista, valtakunnallisista, uusista muutosehdotuksista valtion taholta pidättäydytään. Kuntaliitto huomauttaa, että hallitusohjelmassa ei ole kirjausta ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoamisesta. Toisella asteella myös lukioverkon rakenteellisen kehittämisen päätäntävalta tulee jatkossakin olla kunnilla. Hallitusohjelman mukaan kuntauudistuksella luodaan palvelurakenne, jossa valta ja vastuu palveluiden järjestämisestä ja rahoituksesta ovat yhdellä riittävän laajan asukas- ja osaamis pohjan perustuvalla taholla.

Vahvoilla peruskunnilla on edellytykset huolehtia lasten ja nuorten kouluttamisesta esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen. Jos kunnilla olisi kokonaisvastuu lasten ja nuorten opetuksesta ja koulutuksesta, koulutus muodostaisi nykyistä tehokkaamman koulutuksen jatkumon siten, että voitaisiin turvata jokaisen nuoren mahdollisuus saada opiskelupaikka tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Toisen asteen koulutuksen toimivaksi järjestämiseksi peruskuntien lukiokoulutuksen järjestämis lupamenettelystä tulisi luopua. Perusopetuksen päättävien nuorten osalta tulisi poistaa määrällinen säätely ammatillisessa peruskoulutuksessa, jotta jokainen nuori voisi saada toisen asteen koulutuksen. Sen sijaan määrällinen säätely olisi aikuisten ammatillisessa koulutuksessa. Koulutuksen ennakoinnin yhteydessä tulee huolehtia alakohtaisesta koulutustarjonnasta. Lähtökohtana tulee olla se, että toimipisteverkko muodostuu alueiden tarpeiden mukaan.

Joustavat opintopolut

Kehittämissuunnitelmaluonnoksessa esitetään eri toimenpiteitä, joilla lisätään opiskelijoiden mahdollisuuksia hyödyntää eri oppilaitosten opetustarjontaa. Kehittämissuunnitelman luonnoksessa todetaan, että ylioppilastutkintoa ja lukiokoulutusta sekä ammatillisia tutkintoja kehitetään erillisinä tutkintoina. Luonnoksessa ehdotetaan joustavia opintopolkua, mahdollisuuksia suorittaa osia opinnoista yli tutkintorajojen, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteistyötä lisäämistä, toisen asteen

koulutuksen yhteistyötä edistävien ratkaisujen tukemista ja yhteistyön esteiden poistamista.

Ammatillisten tutkintojen joustavuutta lisätään siten, että yksilölliset valinnat ja tutkintojen suorittaminen myös osa kerrallaan on mahdollista silloin kun se on työelämän ja yksikön tarpeiden kannalta tarkoituksenmukaista. Nuorten koulutuksen ensisijaisena tavoitteena on kokonaisen tutkinnon suorittaminen. Aikuiskoulutuksessa tavoitteena on tukea osaamisen kehittymistä työuran eri vaiheissa.

Ammatillisessa koulutuksessa hyödynnetään työvaltaisia opiskelumenetelmiä ja vaihtoehtoisia koulutusmalleja mm. yhdistämällä erilaisia ammatillisen koulutuksen järjestämismuotoja. Kehitetään menettelyjä oppisopimuskoulutuksen osallistumiskynnyksen alentamiseksi.

Perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen valmistavien ja valmentavien sekä työpa-jatoiminnan ja etsivän nuorisotyön yhteistyötä vahvistetaan ja työnjakoa selkeytetään siten, että ne tukevat tehokkaasti jatko-opintoihin siirtymistä.

Kuntaliitto pitää tärkeänä ylioppilastutkinnon ja lukiokoulutuksen sekä ammatillisten tutkintojen kehittämistä erillisinä tutkintoina. Kuntaliitto painottaa, että lukio- ja ammatillista koulutusta tulee jatkossakin kehittää itsenäisinä koulutusmuotoinaan toiminnalliseen yhteistyöhön kannustaen. Molempien koulutusmuotojen sisällöllinen ja rakenteellinen kehittäminen tulee turvata koulutusmuotojen omista lähtökohdista käsin.

Kuntaliitto ei kannata järjestelmän rakentamista kahden tutkinnon suorittamista silmällä pitäen, vaan opiskelijalla on mahdollisuus valita toisesta koulutusmuodosta opintoja. Tulisi tutkia tarkemmin miten kahden tutkinnon suorittaneet ovat sijoittuneet työelämään ja jatkokoulutukseen sekä mitkä ovat olleet koulutuskustannukset. On huomattava, että suoritettaessa ns. kahta tutkintoa, suoritetaan toisesta tutkinnosta vain osa.

Kuntaliitto kannattaa yhteistyön vahvistamista ja työnjaon selkiennyttämistä ja tehokasta jatko-opintoihin siirtymistä. Kuntaliitto katsoo, että ei tule unohtaa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen riippuvuutta toisistaan, erityisesti haja-asutusalueilla. Yhteiset opettajat, tilat ja välineet ovat tärkeitä takaamaan opetuksen jatkuvuus sekä kelpoisten aineenopettajien saatavuus. Myös toisen asteen yhteistyötä ja erityisesti lukioiden yhteistyön kehittämistä korkeakoulujen kanssa tulee tukea.

Luonnoksen ehdotuksista ei selviä niiden toteuttamistavat, joten näiltä osin Kuntaliitto varaa mahdollisuuden kommentointiin siinä vaiheessa kun toteuttamisvaihtoehtoja valmistellaan. Jos ehdotukset tarkoittavat opettajien yhteiskäyttöä, on siinä otettava huomioon kelpoisuusehdot ja se, että opettajien liikkuminen oppilaitoksesta toiseen tulee yleensä kalliiksi.

Tavoitteena tulee olla, että perusopetuksen jälkeen nuori saa opiskelupaikan ensisijaisesti tutkintotavoitteisesta koulutuksesta. Työpajat, valmistavat ja valmentavat koulutukset, perusopetuksen lisäopetus ja muut opiskelupaikkaansa odottavien ja hakevien palvelut suunnataan vain niille nuorille, joilla on erityisiä tarpeita niihin.

Lukio

Kuntaliitto toteaa, että lukiokoulutuksella on suuri merkitys maamme korkealle osaamiselle ja kilpailukyvyille. Euroopassa tarvitaan koulutuksellisesti korkean tason ammatillisia osaajia sekä huipputasoisia korkeakouluja ja yliopistoja, jotta voidaan kilpailla vahvasti maailmanmarkkinoilla. Perusta tälle osaamiselle luodaan pääasiallisesti lukiossa, joka tarjoaa hyvät akateemiset valmiudet korkea-asteen opintoihin.

Kuntaliitto pitää puutteena sitä, ettei hallitusohjelmaan eikä kehittämissuunnitelmaan ole sisällytetty lukiokoulutuksen kehittämissuunnitelmaa

Kuntaliitto esittää lukiokoulutuksen kehittämissuunnitelman käynnistämistä.

Kuntaliitto painottaa, että lukiokoulutuksen tulee olla koko maassa kuntalaisten saatavilla lähi-, etä- tai monimuoto-opetuksen keinoin. Lukioiden tulee verkostoitua ja kuntien tehdä tarvittavat rakenteelliset muutokset. Päättäntävalta lukiokoulutuksen järjestämisestä tulee olla kuntien käsissä. Kuntien osalta lukiokoulutuksen järjestämisohjelman toteuttamista tulisi luopua.

Koulutukselle ei ole vain yhtä järjestämissuunnitelmaa ja lukion kokoa, koska alueelliset erot ovat suuret. Kunnat järjestävät lukiokoulutuksen ja organisoivat sen joko itse tai verkostoituen yli kuntarajojen. Yksittäisen kunnan tulee voida ottaa tehtäväkseen antaa etäopetuksen avulla lukiokoulutus muiden kuntien alueella. Lukioiden keskinäisellä verkostoitumisella taataan lukiokoulutuksen saavutettavuus ja laadukkuus koko maassa.

Päättäntävalta paikallisesta ja alueellisesta lukiokoulutustarpeesta sekä lukiokoulutuksen riittävästä ja tarvittavista aloituspaikoista tulee olla kunnilla muiden alueen koulutuksen järjestäjien kanssa yhteistyössä.

Lukion rahoitusperusteet muutetaan

Kehittämissuunnitelmaluonnoksen mukaan lukiokoulutuksen rahoitusperusteet uudistetaan ottaen huomioon toisen asteen rahoituksen kokonaisuus ja rahoitustaso sekä ylläpitäjäneutraalisuus. Lisäksi toimenpide-ehdotuksessa esitetään tavoitteita rahoitusjärjestelmän uudistamiselle, kuten laadun turvaaminen ja tuloksellisuusrahoitus.

Hallitusohjelman mukaan valtiosuusuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakennemuutosta.

Kuntaliitto painottaa, että valtiosuusuusmuutos tulee toteuttaa kokonaisuudistuksena, ja opetus- ja kulttuurisektoria koskevat uudistustarpeet tulisi arvioida ja valmistella osana kokonaisuutta. Esimerkiksi ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen rahoituksen uudistamiset tulisi kytkeä tiiviisti valtiosuusuusjärjestelmän uudistamiseen osana kuntarakennemuutosta. Tässä vaiheessa ei tule esittää erillisiä valmisteluja ja niiden tavoitteita.

Kuntaliitto ei hyväksy yksikköhintarahoituksen sisälle tuloksellisuusrahoitusta, jolla valtio ohjaa toimintaa. Valtio vähentää tuloksellisuusrahoituksen kaikkien yksikköhintarahoituksesta ja ohjaa sen niille jotka toteuttavat valtion esittämiä tavoitteita. Yksikköhintarahoituksessa on 58,11 % kaikilta kunnilta asukasmäärän mukaan kerättyä rahoitusta.

Lukion tavoitteet, tuntijako ja opetussuunnitelmat uudistetaan

Lukiokoulutuksen valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa koskeva valtioneuvoston asetus sekä lukion opetussuunnitelman perusteet uudistetaan perusopetuksen tavoitteita ja tuntijakoa koskevan asetuksen uudistamisen jälkeen.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että lukiokoulutuksen mainitut uudistukset valmistellaan mahdollisimman pian.

Ylioppilastutkinnon kehittäminen

Ylioppilastutkinnon järjestämistä ehdotetaan kehitettävän muun muassa siten, että tieto- ja viestintätekniikkaa otetaan käyttöön asteittain tutkinnon suorittamisessa.

Kuntaliitto kannattaa toimenpide-ehdotusta. Kuntaliitto painottaa, että toteutuessaan uudistukseen tulee siirtyä vaiheittain ja hallitusti. Uudistus on kattava ja edellyttää laajaa ja ajanmukaista laitekantaa lukioissa. Lisäksi vaatimus on, että ylioppilaskirjoitukset pystytään järjestämään toimintavarmasti ja samalla tekniikan tasolla tasa-arvoisesti koko maassa. Valtion lisärahoitus syntyville kustannuksille kunnissa on edellytys uudistuksen läpiviemiselle.

Luonnoksessa ehdotetaan, että ylioppilastutkintolautakunnan kiinteät kanslia- ja vuokratilakustannukset siirretään valtion talousarviomenoiksi.

Kuntaliitto huomauttaa, että kyseisiä kustannuksia ei saa tulla kuntien maksettaviksi.

Ammatillinen koulutus

Keskeyttämistä vähennetään

Kehittämissuunnitelman luonnoksessa ehdotetaan, että toteutetaan ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelma, jolla vähennetään koulutuksen keskeyttämistä ja tuetaan opintojen etenemistä sekä tutkintojen suorittamista tavoiteajassa.

Ehdotuksesta ei selviä sen sisältö ja toteuttamistapa, joten Kuntaliitto varaa mahdollisuuden kommentointiin esityksen tarkentuessa.

Ammatillista tutkintojärjestelmää kehitetään

Luonnoksessa todetaan, että kehitetään ammatillista tutkintojärjestelmää siten, että se muodostaa työelämän osaamistarpeiden näkökulmasta selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden. Ammatillisesta tutkintorakenteesta ja siihen kuuluvista tutkinnoista päätetään yhdessä asetuksessa. Yhtenäistetään ammatillisten tutkintojen nimet ja muodostetaan tutkintonimikkeet tutkintoihin. Vakiinnutetaan työnjohtokoulutus työelämän kannalta tarkoituksenmukaisemmalla tavalla.

Hallitusohjelmassa määritellyn koulutustakuun ja läpäisyn tehostamisen toteuttamiseksi ammatillista tutkintojärjestelmää tulee kehittää elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti. Valtakunnallisena tavoitteena on, että jokaiselle perusopetuksen päättävälle nuorelle turvataan koulutuspaikka. Kuntaliitto katsoo, että koulutuksen tulee muodostaa opetussuunnitelmallinen jatkumo varhaiskasvatuksesta perusopetuksen kautta toiselle asteelle jatkuen aina korkea-asteelle saakka.

Tutkintojärjestelmää ja tutkintojen sisältöjä tulee tarkastella myös opiskelijan näkökulmasta. Perusopetuksen päättäneellä 16-vuotiaalla tulee

olla tosiasialliset mahdollisuudet jatkaa opintojaan suoraan ammatilliseen perustutkintoon sekä selviytyä niistä suunnitellussa ajassa.

Ammatillisten perustutkintojen laajuus tulee mitoittaa siten, että perusopetuksen päättänyt nuori voi suorittaa ne kolmessa vuodessa ja niiden laajuus tulee rajata 120 opintoviikkoon. Tutkintojen määrää tulee vähentää ja muodostaa niistä nykyistä laaja-alaisempia kokonaisuuksia. Työelämän tehtävänä on rakentaa sen tarpeita vastaava täsmällisempi koulutus hyvän peruskoulutuksen pohjalle. Ammattitaidon syventäminen ja laajentaminen tulee toteutua perustutkinnon suorittamisen jälkeä elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaisesti aikuiskoulutuksena pääsääntöisesti lisä- ja täydennyskoulutuksen avulla.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen tunnettuutta ja asemaa vahvistetaan siten, että niillä on selkeä arvostettu asema työntekijän ammattitaitovaatimuksia ja pätevyyskriteerejä määriteltäessä.

Erikoisammattitutkinnot antavat osaamista toimia työjohtotasoisissa tehtävissä ja niillä vastataan työjohtokoulutuksen tarpeisiin.

Ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa vahvistetaan

Kehittämissuunnitelman luonnoksessa ehdotetaan, että ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa vahvistetaan siten, että kaikilla ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on toimiva laadunhallintajärjestelmä vuoteen 2015 mennessä. Lisäksi ehdotetaan kehitettävän työpaikalla tapahtuvan opiskelun ja oppisopimuskoulutuksen laadunhallinnan välineitä ja ammatillisen peruskoulutuksen oppimistulosten seuranta-arviointia.

Kuntaliitto huomauttaa, että hallitusohjelmassa ei ole linjausta siitä, että kaikilta ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä vaaditaan laadunhallintaa ja laadun jatkuvaa parantamista tukeva järjestelmä. Ehdotus laadunhallinnan vahvistamisesta tulee poistaa kehittämissuunnitelmasta.

Kuntaliitto painottaa, että lainsäädännössä ja tutkintojen perusteissa säädetään ja määrätään koulutuksen järjestämisestä. Näillä turvataan valtakunnallinen yhdenmukaisuus. Lisäksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 24 §:ssä säädetään, että koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen toiminnan arviointiin.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan nykyinen ammatillisen koulutuksen arviointia koskeva lainsäädäntö on riittävä.

Kuntaliitto toteaa, että laadunhallintajärjestelmä tulee olla koulutuksen järjestäjän itse päättämä järjestelmä, joka on myös yksi johtamisen väline. Kuntaliitto huomauttaa, että kaikilta ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä vuoteen 2015 vaadittava laadunhallintaa ja laadun jatkuvaa parantamista tukeva järjestelmä on koulutuksen järjestäjille asetettava uusi tehtävä, joka vaatii parlamentaarista käsittelyä ja sen kustannus- ja muiden vaikutusten arviointia. Uusien tehtävien säätämistä pohdittaessa on otettava huomioon, että ammatilliseen koulutukseen tullaan kohdentamaan 74 miljoonan säästöt.

Rahoituksen kannustavuutta lisätään ja ohjausta yhtenäistetään

Kehittämissuunnitelmaluonnoksen mukaan ammatillisen koulutuksen ohjaus- ja säätelyjärjestelmää tulee kehittää siten, että se tukee luonnoksessa todettuja tavoitteita

mm. elinikäisen oppimisen tukeminen, yhteiskuntatakuun toteuttaminen, koulutusjärjestelmän laatu ja tehokkuus.

Kuntaliitto vastustaa jyrkästi ehdotusta ohjaamisen tiukentamisesta. Esimerkiksi opintojen keskeyttäminen ja muut luonnoksessa esitetyt seikat eivät korjaannu ohjausta tiukentamalla ja hallintorakenteita muuttamalla. Näiden tavoitteiden toteuttamisen keinot on parhaiten löydettävissä paikallisesti. Valtakunnan tasolla pitäisi keskittyä enemmän koulutuksen keskeisiä sisältöjä koskeviin kysymyksiin.

Luonnoksen mukaan ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen rahoitusta yhdessä tutkintojärjestelmän kehittämisen kanssa uudistetaan. Luonnoksessa on esitetty rahoitusjärjestelmän uudistamisen tavoitteita. Myös ammatillisen erityisopetuksen rahoitusperusteita esitetään uudistettavaksi.

Hallitusohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakennemuutosta.

Kuntaliitto painottaa, että valtionosuusuudistus toteutettaisiin kokonaisuudistuksena, ja opetus- ja kulttuurisektoria koskevat uudistustarpeet tulisi arvioida ja valmistella osana kokonaisuutta hallitusohjelman mukaisesti.

Hallitusohjelman mukaisten menosäästöjen tulisi kohdentua sekä kuntien että muiden koulutuksen järjestäjien, ml. yksityiset järjestäjät, rahoitukseen tasapuolisesti.

Ammatillisen koulutuksen osalta kehittämissuunnitelmaluonnoksessa on eri kohdissa mainittu, että koulutuksen rahoitusjärjestelmällä tai rahoituksella ohjataan toimintaa.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan toimintalainsäädännöllä luodaan toiminnalle tavoitteet, puitteet ja reunaehdot. Rahoitusjärjestelmä mahdollistaa ja tukee toimintalainsäädännön mukaista toimintaa.

Mikäli rahoitusjärjestelmällä pyritään korvaamaan toimintalainsäädäntöä, toimintaa ohjaava säädöspohja ja sen merkitys toiminnan ohjaamisessa jää epäselväksi.

Kuntaliitto painottaa, että kunnat ja valtio rahoittavat nuorten ammatillisen peruskoulutuksen ja valtio vastaa aikuisten julkisrahoitteisesta koulutuksesta.

Kehittämissuunnitelman luonnoksen mukaan kehitetään ammatillisen koulutuksen ohjausjärjestelmää siten, että ammatillista perus- ja lisäkoulutusta voidaan ohjata elinikäisen oppimisen periaatteella toimivana kokonaisuutena nuorten ja aikuisten erityispiirteet huomioiden.

Esityksestä ei ilmene sen tarkoitus ja toteuttamistavat. Kuntaliitto vastustaa lainsäädännön ohi tapahtuvan ohjausjärjestelmän rakentamista. Kuntaliitto varaa mahdollisuuden lausua asiasta siinä vaiheessa, kun sen yksityiskohdat ovat selvillä.

Korkeakoulut ja tutkimus

Rakenteellista kehittämistä vauhditetaan

Kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulujen toiminnan laatua, tehokkuutta ja vaikuttavuutta vahvistetaan uudistamalla ammattikorkeakouluja koskeva

lainsäädäntö. Ammattikorkeakouluista muodostetaan vuoden 2014 alusta itsenäisiä oikeushenkilöitä, joilla on vahva omistuksellinen kytkentä omaan toimintaympäristöönsä.

Luonnoksen mukaan ammattikorkeakoulujen rahoitusvastuu siirretään samanaikaisesti kokonaan valtiolle. Toimenpide-ehdotuksissa todetaan, että ammattikorkeakoulujen rahoitusmallista poistetaan nykyinen kustannuspohjaisuus ja uusi malli otetaan käyttöön vuonna 2014.

Ammattikorkeakoulujen johtamisjärjestelmiä uudistamalla luodaan edellytyksiä laadun ja vaikuttavuuden parantamiselle myös rakenteellisin uudistuksin.

Kuntaliitto kannattaa ammattikorkeakoulun rahoituksen siirtämistä valtiolle. Siirron toteuttamisen yksityiskohdat tulevat käsiteltäviksi ammattikorkeakoulujen lainsäädännön muuttamista koskevassa käsittelyssä. Kuntaliitto huomauttaa, että siirron toteuttaminen kustannusneutraalisti ei ole yksiselitteinen esimerkiksi sen suhteen, otetaanko rahoituksen siirto huomioon opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisessa rahoituksessa vai kunnan peruspalvelujen valtionosuudessa. Nykyisellään ammattikorkeakoulujen rahoitus on opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaista rahoitusta.

Kuntaliitto painottaa, että jos kustannussidonnaisuudesta luovutaan, tulee turvata valtion rahoituksen riittävä taso, jotta ei jouduta tilanteeseen, jossa kunnat ovat pakotettuja rahoittamaan toimintaa. Tässä on syytä ottaa huomioon myös hallitusohjelmassa päätetyt menosäästöt valtion menoihin, joka ammattikorkeakouluissa on -51 miljoonaa euroa vuoden 2015 tasossa.

Kuntaliitto on ottanut kantaa ammattikorkeakoulujen rahoitusta ja hallintoa koskevaan malliin ammattikorkeakoulujen taloudellisen ja hallinnollisen aseman uudistamista koskevasta raportista antamassaan lausunnossa. Kuntaliitto katsoi, että rahoitusjärjestelmän muutos on mahdollista myös nykyisessä hallinnollisessa mallissa. Hallitusohjelman mukaan ammattikorkeakouluista muodostetaan itsenäisiä oikeushenkilöitä. Kuntaliitto ei näe edelleenkään tarvetta muuttaa ammattikorkeakoulujen hallintomallia. Jos muuttamiseen päädytään, Kuntaliitto katsoo, että itsenäisiä oikeushenkilöitä muodostettaessa kyseeseen tulevat osakeyhtiöt. Säätiömalli on toiminnan kannalta hankala.

Kuntaliitto pitää tärkeänä paikallisen ja alueellisen ohjauksen säilymistä ammattikorkeakoululainsäädäntöä uudistettaessa.

Kuntaliitto pitää keskeisenä esitettyä linjausta siitä, että ammattikorkeakouluilla on vahva omistuksellinen kytkentä omaan toimintaympäristöönsä. Tämä yhteys ja alueiden äänen kuuluminen ammattikorkeakoulujen strategisessa päätöksenteossa on välttämättömänä niiden perustehtävän toteutumiseksi.

Ammattikorkeakouluilla on merkittävä tehtävä kuntien ja niitä laajempien alueiden kehittämisessä.

Ammattikorkeakoulujen johtamisjärjestelmää koskevasta ehdotuksesta ei käy ilmi sen toteuttamistavat, joten tässä vaiheessa siihen ei voi kantaa ottaa.

Kuntaliitto pitää suuren uudistuksen aikataulua haasteellisena. Uudistuksen valmistelussa tulee ottaa huomioon kokemukset yliopistouudistuksesta. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että ammattikorkeakoululainsäädä-

dännön uudistaminen tapahtuu muutosten laajuus huomioon ottaen hallitusti.

Ammattikorkeakoulu-uudistusta koskevilta osin viittaamme Kuntaliiton ammattikorkeakoululaitoksen uudistamisen suuntaviivoista antamaan lausuntoon (27.10.2011).

Kehittämissuunnitelman mukaan jokaisessa maakunnassa toimii yksi tai useampi korkeakoulu.

Kuntaliiton mukaan ammattikorkeakoulujen profiloitumisessa on tärkeää pitää huolta siitä, että koulutusaloittainen tarjonta maan eri osissa vastaa kuntien ja muun työ- ja elinkeinoelämän tarpeita ja on riittävää. Kuntaliitto kannattaa korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten yhteistyön tukemista tarkoituksenmukaisilla toiminta- ja hallintorakenteilla.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että ammattikorkeakoulun asemasta ja sen sisäiseen toimivaltaan kuuluvista asioista päätettäessä painotetaan kuntien päätösvaltaa. Osakeyhtiömalliin siirtymisestä huolimatta ammattikorkeakoulut ovat edelleen valtaosin kuntaomisteisia. Kunnilla ammattikorkeakoulujen omistajina tulee olla oikeus päättää ammattikorkeakoulun keskeisistä toimintaan ja talouteen liittyvistä asioista.

Korkeakoulutuksen laadun ja tehokkuuden lisäämiseksi edistetään korkeakoulujen rajat ylittävää tilojen tukipalvelujen ja opettajaresurssien yhteiskäyttöä.

Kuntaliitto pitää suotavana mainittua linjausta tarkoituksenmukaisesta yhteisten resurssien käytöstä. Yhteistyöratkaisut tulee olla omistajien päätettävissä.

Kehittämissuunnitelman luonnoksessa korkeakoulujen koulutustarjonta vuonna 2016 mitoitetaan kansallisen ennakkoinnin pohjalta siten, että

- Yliopistojen koulutustarjonnan kokonaisvolyymi säilytetään nykyisellä tasolla. Alakohtaista lisäystarvetta on erityisesti opettajankoulutuksessa. Alakohtaiset lisäykset toteutetaan nykyistä koulutustarjontaa uudelleen suuntaamalla.
- Ammattikorkeakoulujen aloittajamääriä vähennetään 2 200 aloituspaikalla vuonna 2013. Vähennykset suunnataan erityisesti kulttuurialalle, matkailu-, ravitsemis- ja talousalalle sekä tekniikan ja liikenteen alalle. Sosiaali- ja terveysalalla on lievää koulutuksen lisäystarvetta.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että huolehditaan riittävästä ja laadukkaasta opettajankoulutuksesta.

Ammattikorkeakoulujen opiskelijavähennykset on esitetty suunnattavaksi aloille, joissa on tulevaan työvoimatärpeeseen ja aloille työllistymiseen nähden nykyisin liikatarjontaa. Kuntaliitto kuitenkin painottaa, että vähennysten kohdistamisessa eri ammattikorkeakouluihin on otettava huomioon alueiden erilaisuus ja huomioitava mm. maakunnan liitosten näkemykset alueiden tarpeista.

Kulttuurialan koulutustarvetta tulee arvioida myös uusien professioiden näkökulmasta. Tulevaisuudessa kulttuurialan osaajia tullaan yhä enenevässä määrin tarvitsemaan soveltavan taiteen tehtävissä kuten sosiaali- ja terveydenhuollon ennaltaehkäisevissä ja tukevilla palveluilla. Suuren määrällisten leikkausten sijaan tulisi kehittää koulutuksen sisältöä vastaamaan paremmin tulevaisuuden osaamistarpeita

Laadukkaasta koulutuksesta nopeammin työelämään

Kehittämissuunnitelmaluonnoksessa todetaan, että korkeakoulujen autonomiaa koulutuksen järjestämistavoissa lisätään.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että ammattikorkeakoulua koskevaa lainsäädäntöä uudistettaessa kiinnitetään huomiota omistajan päätösvaltaan. Omistajalla tulee olla toimivalta päättää ammattikorkeakoulun keskeisistä asioista.

Laadukkaalla tutkimuksella ja innovaatiotoiminnalla kilpailukykyä ja vaikuttavuutta

Luonnoksen mukaan korkeakoulut ja tutkimuslaitokset tehostavat alueellista toimintaansa ammatillisten oppilaitosten kanssa ammatillisen koulutuksen merkityksen vahvistamiseksi innovaatiojärjestelmässä sekä luovuuden ja huippuosaamisen kehittämiseksi ammatillisessa koulutuksessa. Kehitetään ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstön osaamista innovaatioiden tuottamisessa, tunnistamisessa ja tuotteistamisessa.

Kuntaliitto pitää ehdotusta hyvänä ja tärkeänä. Tämä hyödyttää kaikkia osapuolia ja tuo synergiaetuja toimintaan.

Osana ammattikorkeakoululaitoksen lainsäädännön valmistelua toimii ohjausryhmä. Kuntaliitolla on siinä edustus, ja Kuntaliitto varaa mahdollisuuden yksityiskohtaisempiin kannanottoihin ohjausryhmätyöskentelyssä.

Aikuiskoulutus

Aikuiskoulutuksen tavoitteet korkealla

Kehittämissuunnitelmassa todetaan, että vaikka aikuisväestön koulutustaso on kasvanut viimeisten vuosikymmenien aikana huomattavasti, on työikäisestä, 25–64-vuotiaasta väestöstä edelleen noin 600 000 vaille perusasteen jälkeistä tutkintoa. Tavoitteena on, että mikään osa aikuisväestöstä ei jää pysyvästi aikuiskoulutuksen ulkopuolelle.

Kuntaliitto pitää tärkeänä aikuisväestön kouluttautumista ja riittävän koulutustarjonnan turvaamista.

Kehittämissuunnitelman luonnoksessa ehdotetaan, että aikuiskoulutukseen osallistumisen kynnystä alennetaan poistamalla näyttötutkintotavoitteisessa koulutuksessa tutkintomaksut vaille ammatillista tutkintoa olevilta aikuisilta. Lisäksi kehitetään hakevan toiminnan malleja yhteistyössä työelämän kanssa.

Kuntaliitto toteaa, että näyttötutkintomaksujen poisto ammatillisista tutkintoa vaille olevilta aikuisilta voi madaltaa kynnystä vähävaraisten aikuisten keskuudessa. Esitystä on kannatettava, samoin kuin työelämän kanssa toteutettavaa hakevaa toimintaa, josta on aiemmin saatu hyviä kokemuksia.

Aikuisten koulutusmahdollisuuksia parannetaan koulutustilillä

Luonnoksen mukaan tavoitteena on tukea yksilöllisiin koulutustarpeisiin vastaamista siirtymällä kansalaisten henkilökohtaisiin koulutustileihin. Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa selvityshenkilöt tekemään vuoden 2012 loppuun mennessä esityksen hallitusohjelman mukaisen henkilökohtaisen aikuiskoulutustilimallin muodosta ja käyttöönotosta. Selvityshenkilön tueksi asetetaan asiantuntijatyöryhmä. Hallituksen esitys henkilökohtaisten tilien toteuttamisesta annetaan eduskunnalle vuonna 2013.

Kolmikantaisesti selvitetään tilien hyödynnettävyyttä ja hyödyntämistä osana työelämän sopimuksia.

Kuntaliitto pitää ehdotusta yksilölliseen kysyntään perustuvan koulutustarjonnan ja koulutustilimallin selvittämisestä hyvänä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö varmistaa, että kansalainen löytää sähköisestä sivistyskeskuksesta kaiken Suomessa tarjotun aikuiskoulutuksen ja että verkkopalvelun kautta voi hakeutua aikuiskoulutukseen. Palvelu kytkeytyy SADe-ohjelman Oppijan verkkopalveluun.

Kuntaliitto pitää tärkeänä sähköisten, aikuisille helposti löydettävien opinto-ohjaus- ja koulutuspalvelujen kehittämistä. Myöskään tästä ei saa aiheutua kunnille uusia kustannuksia.

Näyttötutkintojärjestelmää vahvistetaan

Osana ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamista näyttötutkintokoulutukseen valmistavan koulutuksen rahoitusta kehitetään siten, että rahoitus ei kannusta opetuksen järjestämiseen silloin kun opiskelijalla jo on tutkinnon suorittamisen edellyttämä osaaminen.

Kuntaliitto pitää ehdotusta hyvänä.

Kuntaliitto korostaa, että tulisi kehittää pikaisesti toimia, joilla edistetään osaamisen tunnistamista, vähennetään tarpeetonta moninkertaista peräkkäistä, samantasoista tutkintokoulutusta, ja joilla aikuiset (ml. työttömät) ohjataan nimenomaan aikuiskoulutuksen piiriin. Liian usein oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa, niin ammatillisella toisella asteella kuin ammattikorkeakouluissakin, aikuiset kilpailevat nuorten kanssa samoista koulutuspaikoista.

Samalla Kuntaliitto huomauttaa, että ammatillisen lisäkoulutuksen paikkojen vähentäminen lisää aikuisten paineita hakeutua nuorten ammatilliseen koulutukseen. Kuntaliitto pitää olennaisen tärkeänä, että työvoimapolitiittisen koulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelija-paikkamäärät pidetään riittävän suurina työllisyyskehityksen edellyttämän tarpeen mukaan.

Rahoitusjärjestelmän uudistamisesta Kuntaliitto painottaa, että valtion-osuus uudistus tulee toteuttaa kokonaisuudistuksena, missä opetus- ja kulttuurisektoria koskevat uudistustarpeet tulisi arvioida ja valmistella osana kokonaisuutta.

Korkeakoulujen aikuiskoulutusta laajennetaan ja päivitetään osaamista

Lähes kolmasosalla korkeakouluihin valituista uusista opiskelijoista on jo korkeakoulututkinto tai opiskeluoikeus korkeakouluissa. Korkeakoulutettujen työurat vaihtelevat ja työelämässä vaadittava osaaminen muuttuu. Syynä moninkertaiseen korkeakouluopintoihin ovat myös työelämän eri tehtäviin säädetyt liian yksityiskohtaiset kelpoisuusvaatimukset.

Kuntaliitto yhtyy käsitykseen siitä, että liian yksityiskohtaiset kelpoisuusehdot luovat tarpeettomia pullonkauloja sekä työelämään sijoittumiseen että koulutukseen hakeutumiseen.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että kelpoisuusehtoja laajennetaan ja väljennetään nojautuen selvityksiin työtehtävien ja koulutussisältöjen vastaa-

vuuksista. Näin voidaan turvata, että toimintojen laatu säilyy korkeatasoisena.

Korkeakoulututkinnon jälkeistä koulutusta kehitetään muodostamalla laajoja osaamiskokonaisuuksia mm. nykyisten erikoistumiskoulutusten ja -opintojen pohjalta. Nämä kokonaisuudet voivat sisältää myös osia tutkintoon johtavasta koulutuksesta. Luodaan näille osaamiskokonaisuuksille yksittäisten koulutusten tunnustamiseen liittyvä laadunvarmistusjärjestelmä.

Kuntaliitto kannattaa nykyistä laajempien osaamiskokonaisuuksien muodostamista, liittyen mm. edelliseen esitykseen kelpoisuuksien tarkistamisesta. Tutkinnon osien suorittaminen on joustava ja tarkoituksenmukainen tapa täydennyskouluttautumiseen.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan erillistä ylhäältä ohjattua laadunvarmistusjärjestelmää ei tarvita.

Korkeakoulut suunnittelevat koulutustarjontaansa kokonaisuutena siten, että tutkintoon johtava koulutus ja muu koulutus muodostavat työelämän tarpeisiin vastaavan yhtenäisen kokonaisuuden. Korkeakoulut huolehtivat siitä, että tutkinnon osien ja kurssien suoritusmahdollisuuksia on riittävästi tarjolla joko integroituna tutkintokoulutukseen tai järjestettynä erillisissä ryhmissä. Koulutus voidaan toteuttaa omaehtoisesti suoritettavana avoimena korkeakouluopetuksena ja/tai maksullisena täydennyskoulutuksena esimerkiksi työnantajan tilauksesta. Selkiytetään korkeakoulujen aikuiskoulutuksen maksuperusteita.

Kuntaliitto kannattaa em. esityksiä.

Luonnoksen mukaan ministeriöt arvioivat hallinnonalansa kelpoisuusehtojen ajantasaisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden suhteessa muuttuneisiin korkeakoulurakenteisiin ja tutkintojen tuottamaan osaamiseen. Tavoitteena on poistaa muodollisia esteitä, jotka vaikeuttavat tutkinnon suorittaneiden sijoittumista osaamistaan vastaaviin tehtäviin.

Kuntaliitto kannattaa ehdotusta. Samassa yhteydessä tulisi tarkastella ennakkoluulottomasti kelpoisuuksien horisontaalista väljentämistä, mikä ei siis tarkoita koulutustasojen madaltamista.

Vapaa sivistystyö

Vapaan sivistystyön oppilaitosverkon kehittymistä tuetaan. Tavoitteena on nykyistä tiiviimpi, palvelutarjonnaltaan monipuolinen ja alueellisesti kattava sekä laadukas kansalaisten sivistystarpeisiin vastaava oppilaitosverkko.

Kuntaliitto muistuttaa, että kansalaisopistot ovat tärkeä osa kuntien palveluja. Ne vastaavat eri ikäryhmien ja väestöryhmien (mm. maahanmuuttajat, ikä-ihmiset) tarpeisiin tarjoten niin sivistys-, koulutus- kuin harrastuspalveluja. Koulutuksen järjestäjäverkkoja ei pidä eriyttää kuntien palvelurakenteiden ulkopuolelle.

Vapaan sivistystyön mahdollisuuksia vastata muutoin koulutuksen ulkopuolelle jäävien tarpeisiin edistetään. Yhteiskunnallisen koulutuksen osuutta lisätään.

Kuntaliitto kannattaa ehdotusta ja katsoo, että vapaalla sivistystyöllä on paljon mahdollisuuksia kehittää toimintaansa myös tähän suuntaan ja hakevaan toimintaan.

Vapaan sivistystyön rakenteellista kehittämistä ei tule valtion taholta valmistella irrallaan kuntarakennemuutoksesta.

Opettajat ja muu henkilöstö

Kehittämissuunnitelman luonnoksen mukaan opettajien peruskoulutuksen painopisteinä ovat hallituskaudella tehtävät rakenteelliset ja pedagogiset uudistukset. Opettajankoulutuksen kehittämisen painopisteitä ovat erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus ja ohjaus, koulun ulkopuolisten ja erilaisten oppimisympäristöjen kehittäminen, monikulttuurisuuskykyt sekä kodin ja koulun yhteistyö ja yhteistyö työelämän kanssa. Luodaan oppilaitosjohdolle tarkoitettu moduuleista koostuva koulutusohjelma. Lukiokoulutuksen opettajien pedagogisia valmiuksia kehitetään.

Kuntaliitto painottaa opettajankoulutuksen jatkuvan kehittämisen tärkeyttä, jotta opetuksessa voitaisiin tehokkaasti hyödyntää uudenlaisia oppimisympäristöjä ja ratkaisuja. Oppilaitosjohdolle suunnattavassa koulutuksessa tulee ottaa huomioon, että kuntien rehtorit ovat osa kunnan organisaatiota ja sen johtamisjärjestelmää. On olennaista, että kuntien rehtoreiden koulutuksen tavoitteet ja sisällöt perustuvat em. lähtökohtiin ja että Kuntaliitto voi olla asiantuntijana näissä koulutuksissa.

Opettajien perus- ja täydennyskoulutukseen tulee resursoida oppimisympäristöjen kehittämisen näkökulmasta ja uuden teknologian käyttöön oton edistämiseksi.

Koulutuksen arviointi ja ennakointi

Kehittämissuunnitelman luonnoksen mukaan Koulutuksen arviointikeskukseen koostaan Koulutuksen arviointineuvoston, Korkeakoulujen arviointineuvoston ja Opetushallituksen arviointia koskevat toiminnot. Kummankin arviointineuvoston sekä Opetushallituksen erilaiset tehtävät otetaan yhdistämisessä huomioon, jotta toimintojen erityisluonne voidaan turvata. Yhdistämisessä varmistetaan uuden organisaation hallinnollinen ja toiminnan riippumattomuus sekä kiinteä yhteys koulutuskentän keskeisiin toimijoihin. Arviointikeskus aloittaa toimintansa vuoden 2014 alusta.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan arvioinnin voimavarojen kokoaminen ja keskittäminen on kannatettavaa ja palvelee arviointia ja sen osaamisen kehittymistä. Se mahdollistaa päällekkäisyyksien vähentämisen, vahvistaa voimavaroja, selkeyttää työnjakoa, poistaa jännitteitä eri toimijoiden välillä sekä vähentää tiedonantajatahoina toimivien kuntien ja koulutuksen järjestäjien kuormitusta. Arvioinnin riippumattomuuden takaamiseksi on erityisesti Opetushallituksen arviointitoiminnan siirtäminen uuteen koulutuksen arviointikeskukseen välttämätön.

Osana hallinnon yleistä laillisuusvalvontaa aluehallintovirastot seuraavat ja valvovat koulutuspalvelujen saatavuuden lain mukaista ja yhdenvertaista toteutumista. Palvelujen saatavuuden arviointikohteista sopii puolestaan opetus- ja kulttuuriministeriö aluehallintovirastojen kanssa tekemissään strategisissa tulossopimuksissa. Laillisuusvalvonta ja arviointi tulisi selkeästi erottaa toisistaan ja siksi Kuntaliitto esittää, että nykyisin aluehallintoviranomaisille annetut koulutuksen arviointitehtävät tulisi siirtää perustettavalle koulutuksen arviointikeskukselle.

Uuden arviointielimen tulisi vastata kaikkiin koulutuspoliittisen päätöksenteon ja kehittämistoiminnan ulkopuolisen arviointitiedon tarpeisiin.

Arviointitoimintojen erityisluonne

Korkeakoulujen arviointineuvosto on riippumaton asiantuntijaelin, jonka tehtävänä on avustaa korkeakouluja ja opetusministeriötä korkeakoulu-

jen arvioinneissa. Se toimii opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä. Sen tärkeimpiin jatkuviin tehtäviin kuuluu korkeakoulutuksen kansallisen laadunvarmistusjärjestelmän varmistaminen ja vuonna 2005 aloitettu korkeakoulujen laatu järjestelmien auditointi.

Koulutuksen arviointineuvoston päätehtävä on puolestaan järjestää koulutukseen ja koulutuksen järjestäjien toimintaan liittyviä ulkopuolisia arviointeja kaikessa yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa sekä vapaassa sivistystyössä.

Kahden arviointineuvoston toimintaan liittyvät erityispiirteet tulee ottaa huomioon uuden arviointikeskuksen perustamisessa. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että uudella arviointineuvostolla tulee olla riippumaton asema suhteessa opetus- ja kulttuuriministeriöön sekä Opetushallitukseen. Opetussuunnitelmaperusteiden valmistelun ja opettamisen kehittämistyön ja koulutuksen arvioinnin tulee olla eri organisaatioiden tehtävänä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Kari Nenonen
varatoimitusjohtaja

Anneli Kangasvieri
johtaja, opetus ja kulttuuri